

УДК 332.1
ББК 65.9 (4 УКР)

Євдокімов О.В.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Харківський національний університет міського
господарства імені О.М. Бекетова,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра туризму і готельного господарства,
вул. Маршала Бажанова, 17, м. Харків,
61002, Україна,
тел.: +38 057 706 15 48,
+38 057 707 33 34;
e-mail: office@kname.edu.ua

Анотація. Метою публікації є визначення механізму планування забезпечення потреб об'єднаної територіальної громади. В якості методів дослідження виступили теоретичний аналіз та узагальнення вітчизняного та закордонного досвіду функціонування муніципальних утворень. За результатами дослідження запропонований механізм планування забезпечення потреб об'єднаної територіальної громади, що дозволяє максимізувати ефективність її соціально-економічного розвитку за мінімальних фінансових вливань. Наукова новизна даної публікації полягає у розширенні інструментарію планування поточних видатків місцевого самоврядування, пов'язаних з забезпеченням функціонування громади. Практичне застосування її результатів потенційно здатне підвищити ефективність процесу задоволення потреб жителів територіального утворення.

Ключові слова: об'єднана територіальна громада, об'єкт спільної власності, бюджет забезпечення

Yevdokimov O.V.

PROVIDING OF FUNCTIONING AND DEVELOPMENT OF MUNICIPALITIES

O.M. Beketov National University of Urban Economy in
Kharkiv,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of Tourism and Hotel Menage,
Marshal Bazhanov Street 17, Kharkiv,
61002, Ukraine.
tel.: +38 057 706 15 48,
+38 057 707 33 34,
e-mail: office@kname.edu.ua

Abstract. The purpose of the publication is to determine the planning mechanism for provision of needs of the united municipality. As the research methods, theoretical analysis and generalization of the domestic and foreign experience of the functioning of municipal formations were used. According to the results of the study, the mechanism of planning of the needs of the united territorial community, which allows maximizing the effectiveness of its socio-economic development with minimal financial infusions, is proposed. The scientific novelty of this publication consists in expanding the tools of planning current expenditures of local self-government related to providing the functioning of the community. The practical application of its results can potentially improve the efficiency of the process of providing the needs of inhabitants of the municipality.

Key words: united territorial community, collective property, budget of providing.

Вступ. У цьому десятиріччі Україна стала на шлях децентралізації влади, що передбачає посилення ролі територіальних громад у процесі місцевого адміністрування. Вітчизняним законодавством чітко регламентуються ресурси, що можуть бути використані громадами для задоволення потреб своїх мешканців; багатьма закордонними і вітчизняними вченими - серед яких особливої уваги заслуговують роботи О. Ольшанського, Г. Васильченка, І. Парасюка, Н. Єременка, А. Ткачука, В. Кашевського, П. Мавка, Б. Бекінка (В. Bekink), А. Пузуле (А. Puzule) та Е. Зубуле (Е. Zubule) [3,5,6,7,8] – досліджуються шляхи та методи такого задоволення, проте проблема максимізації їх ефективності шляхом алгоритмізації їх впровадження потребує подальшого дослідження.

Постановка завдання. Метою публікації є визначення механізму планування забезпечення потреб об'єднаної територіальної громади, який дозволив б максимізувати ефективність її соціально-економічного розвитку за мінімальних фінансових впливань. В якості методів дослідження виступили теоретичний аналіз та узагальнення вітчизняного та закордонного досвіду функціонування муніципальних утворень.

Результати. У широкому розумінні, територіальна громада є свого роду підприємством, сукупністю виробничих потужностей та виготовлених ними товарів, виконаних робіт і наданих послуг, що забезпечують життєдіяльність жителів громади. Щоб мати можливість вчасно та у повному обсязі задовольняти закріплені за громадою потреби громадян, вона має включати в себе широкий спектр сфер виробництва – від комунального та соціального до культурного. Попит на створення нових сфер та збільшення обсягу виробництва існуючих зростає з кожним роком. Перелік потреб, що мають задовольнятися громадами, поміж іншого, наводиться у звіті за дослідженням “Оцінка потреб об'єднаних територіальних громад для посилення ефективності управління енергією на місцевому рівні”:

- надання житлово-комунальних послуг (водо-, тепло-, газопостачання, водовідведення, управління відходами);
- організація роботи громадського транспорту;
- розвиток міської інфраструктури: утримання та будівництво доріг, благоустрій;
- соціальна допомога;
- надання адміністративних послуг;
- дошкільна та середня освіта;
- первинна медико-санітарно допомога;
- культура та спорт [4].

Що характерно, з економічних, організаційних та інших причин громада не завжди здатна вчасно та у повному обсязі задовольнити всі потреби населення. З огляду на це, раціональними є спроби об'єднання зусиль декількох громад з метою збільшення ефективності виконання своїх функцій кожною з них.

У Законі України “Про співробітництво територіальних громад” наводиться наступний перелік форм співробітництва територіальних громад:

“1) делегування одному із суб'єктів співробітництва іншими суб'єктами співробітництва виконання одного чи кількох завдань з передачею йому відповідних ресурсів;

2) реалізація спільних проектів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів;

3) спільне фінансування (утримання) суб'єктами співробітництва підприємств, установ та організацій комунальної форми власності – інфраструктурних об'єктів;

4) утворення суб'єктами співробітництва спільних комунальних підприємств, установ та організацій – спільних інфраструктурних об'єктів;

5) утворення суб'єктами співробітництва спільного органу управління для спільного виконання визначених законом повноважень” [2].

Згідно з результатами проведеного автором дослідження, створення спільних виробничих об'єктів, спрямованих на забезпечення нагальних потреб населення громад, є більш перспективним напрямом їх взаємодії громад-учасників об'єднання між собою у порівнянні з делегуванням завдань та реалізацією спільних проектів, оскільки в перспективі дозволяє оптимізувати обсяг витрат на забезпечення функціонування громад.

З огляду на те, що метою створення об'єктів спільної власності у даному випадку є створення умов задоволеності найбільш нагальних потреб населення об'єднаної громади, виникає потреба у плануванні процесу створення або відновлення інструментів забезпечення даних потреб. Згідно до Державної регіональної стратегії розвитку такий план має базуватися на даних діагностики поточного стану територіальної громади, і пропонує три типи аналізу для її проведення: базовий, соціологічний та стратегічний [1]. Перші два являють собою аналіз статистичних показників та результатів опитування місцевого населення відповідно, третій – систематизацію результатів попередніх двох. На основі результатів стратегічного аналізу визначається напрями витрачання коштів бюджету забезпечення.

Оскільки функціонування всіх сфер обслуговування, утримання яких відбувається за рахунок коштів бюджету забезпечення, є обов'язковим для безперервного фінансування, формування економічної бази створення об'єктів спільної власності за рахунок відмови від фінансування інших статей бюджету забезпечення функціонування кожної з громад є недопустимим. З огляду на це, в якості оптимального шляху формування економічної бази функціонування територіальної громади автор пропонує сумісне створення громадами мінімальних виробничих одиниць – пускових комплексів, що дозволяє, по-перше, почати отримувати прибуток від виробництва, не очікуючи створення повноцінних виробничих одиниць і, по-друге, зменшити обсяг витрат кожної громади на створення таких об'єктів за рахунок сумісного фінансування. Створення таких об'єктів перш за все переслідує мету задоволення найбільш нагальних потреб громад станом на певний звітний період, отже порядок їх введення та обсяг фінансових вливань кожної з громад визначається в залежності від ступеня їх поточної потреби у забезпеченні тієї чи іншої сфери.

Таким чином, автор пропонує наступну схему планування забезпечення потреб об'єднаних громад (табл. 1).

Таблиця 1

Пріоритети у забезпеченні функціонування громад за видами сфер

Table 1

Priorities in ensuring the functioning of communities by type of sphere

Види сфер забезпечення	Громада 1		Громада 2	
	Пріоритетність, од.	Населення, тис. осіб	Пріоритетність, од.	Населення, тис. осіб
Водопостачання	8	30	2	20
Газопостачання	5		4	
...	...		...	
Медичне забезпечення	3		5	

Кожна громада за колективно прийнятою шкалою оцінювання визначає ступінь нагальності необхідності розробки певної сфери забезпечення, після чого визначається порядок введення об'єктів та обсяг їх фінансування. Порядок формується за сумою балів пріоритетності за спаданням. В даному прикладі це:

- 1) водопостачання;
- 2) газопостачання;
- 3) медичне забезпечення.

За умови недостатності коштів на фінансування введення об'єкту, з боку громад є доречним використання боргових інструментів та/або залучення коштів бюджетів вищих рівнів.

Висновок. Запропонований механізм планування забезпечення потреб об'єднаної територіальної громади дозволяє максимізувати ефективність її соціально-економічного розвитку за мінімальних фінансових впливань.

1. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua/document/247566233/P0385-00.doc
2. Закон України “Про співробітництво територіальних громад”. – К. : Парлам. вид-во, 2014.
3. Ольшанський О.В. Фінансове забезпечення розвитку територіальних громад / О.В. Ольшанський [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2012-2/doc/3/04.pdf>
4. Оцінка потреб об'єднаних територіальних громад для посилення ефективності управління енергією на місцевому рівні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://old.decentralization.gov.ua/pics/attachments/Needs_assesment_of_EE_and_EM_in_AH--s_report_final_UA_3.pdf
5. Планування розвитку територіальних громад : навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України. – К., ТОВ “Підприємство “ВІ ЕН ЕЙ”, 2015. – 256 с.
6. Ткачук А.Ф. Стратегічне планування у громаді (навчальний модуль) / Анатолій Ткачук, Василь Кашевський, Петро Мавко. – К. : ІКЦ “Легальний статус”, 2016. – 96 с.
7. Bekink B. (2006) Municipal services and service delivery and the basic functional activities of municipal governments [Electronic resource]. repository.up.ac.za. – Режим доступу: <https://repository.up.ac.za/bitstream/handle/2263/30097/16chapter16.pdf?Sequence=17>
8. Puzule A., Zubule E. (2015). Problems of Financial Provision at the Latvian Municipalities in the Tax Policy Context [Electronic resource]. – Режим доступу: https://eltalpykla.vdu.lt/bitstream/handle/1/1156/ISSN2335-8742_2015_T_9_N_2.PG_91-105.pdf?Sequence=1&isallowed=y
9. The relationship between district and local municipalities and reporting mechanisms [Electronic resource]. – Режим доступу: <https://www.salga.org.za/Documents/NMMF%202016/Reporting%20between%20Districts%20and%20Locals.pdf>

References

10. “State Strategy for Regional Development for the period up to 2020.” Cabinet Ministry of Ukraine, www.kmu.gov.ua/document/247566233/P0385-00.doc. Accessed 12 Mar. 2018.
11. *On Cooperation of Municipalities. Law of Ukraine*. Parliament edition, 2014.
12. Olshansky, O. “Financial support for the development of territorial communities.” Kharkiv Regional Institute of Public Administration, www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2012-2/doc/3/04.pdf. Accessed 12 Mar. 2018.
13. “Assessment of the needs of united municipalities for enhancing the efficiency of energy management at the local level.” Gov.ua, decentralization.gov.ua/pics/attachments/Needs_assesment_of_EE_and_EM_in_AH--s_report_final_UA_3.pdf. Accessed 12 Mar. 2018.
14. Vasilchenko, G., Parasyuk, I., and N. Yeremenko. *Planning of the development of municipalities. A manual for local self-government officials. Association of Ukrainian Cities, “ENTERPRISE “V&A”, 2015.*
15. Tkachuk, A., Kashevsky, V., and P., Mavko. *Community Strategic Planning*, ICC “Legal Status”, 2016.
16. Bekink, B. “Municipal services and service delivery and the basic functional activities of municipal governments.” UPSpace,

- repository.up.ac.za/bitstream/handle/2263/30097/16chapter16.pdf?Sequence=17. Accessed 12 Mar. 2018.
17. Puzule A., and E. Zubule. "Problems of Financial Provision at the Latvian Municipalities in the Tax Policy Context." eltalpykla.vdu.lt/bitstream/handle/1/1156/ISSN2335-8742_2015_T_9_N_2.PG_91-105.pdf?Sequence=1&isallowed=y. Accessed 12 Mar. 2018.
18. "The relationship between district and local municipalities and reporting mechanisms." Salga, www.salga.org.za/Documents/NMMF%202016/Reporting%20between%20Districts%20and%20Locals.pdf. Accessed 12 Mar. 2018.

Рецензенти:

Писаревський І.М. – д.е.н., професор, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова;

Богдан Н.М. – к.е.н., доцент, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова.

УДК 336.26

ББК 65.26

Котіна Г.М., Степура М.М., Тіліченко Є.Г.

**МАКРОЕКОНОМІЧНІ ВПЛИВИ НА ДОХОДИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ
УКРАЇНИ: АНАЛІТИЧНИЙ ЗРІЗ**

ДВНЗ "Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана"
Міністерство освіти і науки України,
кафедра фінансів,
пр. Перемоги, 54/1, м. Київ,
03680, Україна,
тел. 0509462942,
0501391353, 0985852720,
e-mail: akotina@ukr.net, mstepura@ukr.net,
yevheniitilichenko@gmail.com

Анотація. Мета статті полягала у дослідженні основних чинників, що зумовлюють просторову структуру та часову зміну обсягу доходів місцевих бюджетів, виділенні основних тенденцій, що спричиняють зміну досліджуваних бюджетних індикаторів, побудові багатофакторної моделі залежності доходів бюджету від інших економічних показників. У статті висвітлено економічне та соціальне значення доходів місцевих бюджетів в аспекті політики децентралізації України. Визначено основні тенденції та фактори, що впливають на величину фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування в Україні. Побудовано багатофакторну модель зміни величини доходів бюджетів під впливом зовнішніх та внутрішніх чинників. Результати дослідження будуть використані у подальшій роботі в процесі вироблення конкретних пропозицій щодо напрямів підвищення ефективності формування фінансових ресурсів місцевого самоврядування.

Ключові слова: доходи місцевих бюджетів, економіко-математичне моделювання, часові ряди даних, просторові ряди даних, парна лінійна регресія, множинна лінійна регресія, багатофакторна модель доходів бюджетів.